

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 119

van **TINNE ROMBOUTS**

datum: 21 oktober 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

PFOS-vervuiling Melsterbeek - Onderzoek

Een referentiestudie van de Universiteit Antwerpen uit 2016-2017, 'Veldstudie naar de monitoring van biota in het kader van de rapportage van de chemische toestand voor de Kaderrichtlijn Water 2016-2017', bracht aan het licht dat de PFOS-waarde in de Melsterbeek een van de hoogst gemeten is. De milieukwaliteitsnorm voor PFOS waaraan werd getoetst, bedraagt 9,1 µg kg⁻¹ versgewicht. De gemeten waarde in de Melsterbeek was 132 µg kg⁻¹ versgewicht voor baars en 82,7 µg kg⁻¹ versgewicht voor paling. Volgens de omgevingsinspectie is er geen eenduidige link met een vervuiling die afkomstig is van een specifieke locatie.

Onderzoekers lieten weten dat het wellicht geen goed idee is om zelfgevangen vis uit de Melsterbeek te consumeren. Landbouwers uit de buurt gebruiken water uit de Melsterbeek als drinkwater voor vee en als sproeiwater voor gewassen. Het is echter niet duidelijk of dit veilig is of niet en landbouwers zijn hierover bezorgd. PFOS-coördinator Karl Vrancken heeft de opdracht gekregen om uit te zoeken wat de gevolgen zijn van irrigatie met water dat door PFOS is vervuild. Maar verdere duidelijke instructies blijven uit.

Er is een lijst overgemaakt aan lokale besturen met 4000 locaties met potentiële risicolocaties op PFAS. Die lijst werd uitgebreid met andere locaties waarbij de link met VLAREBO-rubrieken (Vlaams reglement betreffende de bodemsanering) in de OVAM-databank (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij) minder evident is. Het gaat daarbij om een administratieve screening. In een volgende fase zorgt de OVAM samen met experts milieuvergunningen voor screening van de locaties op effectief gebruik van PFAS. Er zal op basis van verschillende criteria per locatie een prioriteit voor onderzoek toegekend worden.

De prioritering gebeurt volgens criteria op basis van de grootte van de potentiële impact van de potentiële bron en de aanwezigheid van kwetsbare receptoren in de omgeving. Locaties in de nabijheid van een woonzone of drinkwaterwingebied krijgen voorrang. De woon- en drinkwatergebieden rond terreinen waar de brandweer in het verleden heeft geblust met fluorhoudend blusschuim krijgen de hoogste prioriteit. Ook de andere brandweerlocaties met grote kans op PFAS-verontreiniging en met kwetsbare receptoren in de omgeving (grote kans op blootstelling) worden prioritair ingepland voor de uitvoering van verkennend onderzoek. Voor de overige locaties wordt de prioriteitenstelling verder verfijnd op basis van meer gedetailleerde informatie. Die wordt verder uitgewerkt aan de hand van de beschikbare data en van eventuele bijkomende informatie van stakeholders, bijvoorbeeld Netwerk Brandweer.

1. Volgens de omgevingsinspectie is er geen eenduidige link met een vervuiling die afkomstig is van een specifieke locatie.
Wat of wie is de oorzaak van deze vervuiling? Hoe wordt dit nagegaan?
2. Wat is de specifieke locatie waar de hoge PFOS-concentraties werden vastgesteld?
3. Hoe wordt de impact op mens en omgeving in kaart gebracht? Door wie? Hoe wordt hierover gecommuniceerd?
4. Wat is de impact van de vervuiling op mens en omgeving van deze hoge PFOS-concentraties?
5. Welke stalen werden genomen door de OVAM, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) of andere instanties?
 - a) Op welke momenten werden stalen genomen?
 - b) Zijn die al onderzocht en zijn de resultaten bekend of wanneer mogen we ze verwachten?
6. Welke aanbevelingen zijn gekoppeld aan deze resultaten:
 - a) met het oog op het gebruik van water uit de Melsterbeek als drinkwater voor vee;
 - b) met het oog op het gebruik van water uit de Melsterbeek als sproeiwater voor gewassen;
 - c) met het oog op het consumeren van vis uit de Melsterbeek;
 - d) zijn er nog andere maatregelen die genomen worden en waarvoor dan?
7. Wanneer en door wie is hierover gecommuniceerd naar omwonenden? Indien er nog niet gecommuniceerd is, wanneer zal communicatie volgen?
8. Zijn er nog nieuwe metingen gepland aan de Melsterbeek?
 - a) Wie zal die dan uitvoeren?
 - b) Wanneer zouden die dan uitgevoerd worden?
 - c) Op welke locaties zullen die dan uitgevoerd worden?

ANTWOORD

op vraag nr. 119 van 21 oktober 2021

van **TINNE ROMBOUTS**

1. Resultaten uit het VMM meetnet afvalwater geven aan dat in het verleden verhoogde concentraties werden vastgesteld in het afvalwater van het bedrijf Tenneco. Dit bedrijf loost haar afvalwater via riolering en het wordt na zuivering door de RWZI Sint-Truiden geloosd in de Melsterbeek. De concentraties PFOS in het afvalwater van Tenneco nemen de laatste jaren sterk af omwille van de aangescherpte normering in de vergunningsprocedure onder druk van VMM, en met medewerking van en in overleg met het bedrijf.

De OVAM maakt momenteel een inventarisatie op van mogelijke PFAS bronlocaties die aan de basis kunnen liggen van de verhoogde concentraties in de Melsterbeek. Ook andere locaties zoals de stortplaats te Melveren en het vliegveld van Brustem zouden mogelijk aanleiding kunnen geven tot verontreiniging met PFAS. Er zijn momenteel nog geen gegevens bekend. Staalname wordt ingepland enerzijds in opdracht van de stad Sint Truiden, anderzijds in opdracht van Defensie.

2. De metingen werden uitgevoerd ter hoogte van de VMM meetlocatie 433900 in Herk-de Stad. Deze meetplaats bevindt zich op de Melsterbeek net voor de monding in de Gete.
3. Samen met de lokale besturen, heeft de OVAM een inventarisatie opgemaakt van PFAS-verdachte locaties. Dit is een oplijsting van mogelijke PFAS-bronpercelen. Deze locaties worden nagekeken op effectief gebruik van PFAS en, indien dit het geval is, onderzocht. Deze bronlocaties dienen eerst onderzocht te worden om na te gaan of er impact is naar de omgeving toe. Daarna wordt gecommuniceerd vanuit OVAM, eventueel samen met de PFOS-coördinator Karl Vrancken.

Algemeen wordt vanuit VMM al jaren geadviseerd om geen zelf gevangen vis te consumeren, niet alleen omwille van de mogelijke PFOS problematiek maar ook omwille van de potentieel hoge concentraties van andere (historische) pollutanten zoals kwik, pcb's en dioxinen.

4. De concentraties van PFOS in biota overstijgen de toetswaarden. Zowel voor secundaire vergiftiging van in het water levende organismen als de norm gekoppeld aan menselijke visconsumptie worden ruimschoots overschreden. Vissen kunnen dus niet zonder risico worden gegeten en de gezondheid van de roofvissen in dergelijke wateren kan beïnvloed worden.
5.
 - a) Er werden monsters van waterbodem en visweefsel uit de Melsterbeek genomen in 2016 en eind 2020.
 - b) In de vismonsters uit 2016 werd een gemiddelde PFOS concentratie gemeten van 107 µg/kg versgewicht. In de monsters van 2020 wordt een gemiddelde concentratie gemeten van 22,8 µg/kg versgewicht, wat een uitgesproken daling is ten opzichte van de monsters uit 2016.
Concentraties PFOS in waterbodem bedroegen in 2016 nog 1,2 µg/kg droge stof, in 2020 lag de gemeten concentratie onder de bepaalbaarheidsgrens van 0,5 µg/kg droge stof.

Op basis van deze meetresultaten lijken de concentraties PFOS in de Melsterbeek dus op vier jaar tijd op die locatie sterk afgenomen.

De milieukwaliteitsnorm van PFOS in biota (9,1 µg/kg versgewicht) wordt echter gemiddeld gezien nog steeds overschreden, net zoals in veel waterlopen in Vlaanderen.

6. a-b) Algemeen kunnen we meegeven dat deze vraag momenteel behandeld wordt door de expertengroep onder Karl Vrancken.
Vanuit het voorzorgsprincipe doe je dat beter niet. Voor het onttrekken van water uit de (beek) geldt dat de gebruiker er zelf voor verantwoordelijk is om na te gaan of het door hem onttrokken water voldoet aan de kwaliteit die voor de door hem gewenste toepassing vereist is.

c) Vanuit VMM wordt al jaren geadviseerd om geen zelfgevangen vis te consumeren.

d) Hiervoor verwijzen we naar het bronnenonderzoek van OVAM.
7. Momenteel zijn nog geen resultaten beschikbaar. Op het moment dat gegevens beschikbaar zijn uit de lopende onderzoeken zal hierover naar de betrokken partijen gecommuniceerd worden door de OVAM, eventueel samen met AZG en de PFOS coördinator Karl Vrancken.
8. Voor 2022 zijn bij VMM een aantal PFAS metingen gepland in bedrijfsafvalwater, oppervlaktewater, putwater, waterbodem en biota. De keuze van de meetplaatsen is nog niet vastgelegd.
De OVAM heeft aan de stad Sint-Truiden gevraagd om in kader van de actualisatie van de analyseresultaten voor de opmaak van het bodemsaneringsproject voor de stortplaats ook een aantal stalen van het vaste deel van de aarde en het grondwater op PFAS te onderzoeken. Eveneens werd aan Defensie gevraagd om ter hoogte van het vliegveld Brustem PFAS analyses uit te voeren.